

დ რ თ ე ბ

სურათებიანი დამატება

გაზეთის № 19.

კვირა, 25 იანვარი 1909 წ.

დამატების № 4.

სახიფათო სიყვარული

ისტორიული მოთხრობა

(შემდეგი *)

14

არსიანელთ კარს მოდგა ცხენოსანი და მიართვა მეფის ბრძანება. ყაულანმა მიიღო სტუმარი, ჩამოართვა ქაღალდი, მოისმინა მეფისგან დაბარებული სალამი, მდაბლად მადლობა გადაუხადა. დასხდნენ. ისაუბრეს მცირე რამ. ყველანი ცნობისმოყვარეობით უყურებდნენ ქაღალდს, რომელიც მუხლზე ედვა ყაულანს. მერმე და გახსნა წერილი. ფარჩაში გახვეული ეტრადი ორად იყო შეკეცილი. გადაშალა, ჩათვალიერა, ჩაფიქრდა.

— ღმერთმა ქმნას, რომ პირნათლად შეესრულებინოს ჩვენს ფარჩაოზს მეფის ბრძანება, — თქვა ყაულანმა.

— მეფის კარს სრული იმედი აქვსთ ყმაწვილკაცისა და ძალიანაც აქებენ.

— გამბედაობა და სიმამაცე არ აკლია, მაგრამ ახალგაზრდაა და ვაი თუ გამოუცდელიობით მარჯვედ ვერ მოაგვაროს ყველაფერი, — სთქვა ყაულანმა და შეხედა ფარჩას.

— მამი! ისეთი რა ძნელი საქმეა, რომ ფარჩამაც კი ვერ შეასრულოს? შეეკითხა ტასიკო, რომელიც ცნობის-მოყვარეობით შეჰყურებდა ხან მამას, ხან სტუმარს და ეხლა ველარ მოითმინა სიჩუმე.

მამამ სიყვარულით გადახედა ქალს და გაიღიმა.

— ჩემ ქალს ჩვენი ფარჩაოზი ამირანი ჰგონია, — უთხრა სტუმარს.

ფარჩაოზი ცნობისმოყვარეობად გადაქცეულიყო და ძლიერ ღელავდა, მაგრამ თავს იმაგრებდა, ცდილობდა ღელვა არ დასჩნეოდა.

— თუ გამოუცდელია ყმაწვილი კაცი, თქვენი გამოცდილება წაატანეთ თან: დაარიგეთ, ჩააგონეთ.

— დარიგება მცირედ თუ შეეწევა ათას სახიფათო შემთხვევაში, კარზე ვერ გამოდგება შინ გარიგებული საქმე. თქვენი სიტყვა მაინც მომწონს; თან გავატან ჩემს გამოცდილებას: ვაახლებ ჩემს მოურავს თევდორეს, კაცს ჩემთან ნავალს და ჩემგან გაწვრთნის.

— ორმოციოდე კაციო, — განაგრძო ხმა მალლა ყაულანმა, — რა საქირა? სჯობს ცოტა და მარჯვე.

— ისე მოაწყეთ ყოველივე, როგორც საუკეთესოთა სცნოთ: საფთხილო დავალება, აწონ-დაწონა უნდა.

დავალება მაინც ძნელი იყო, საფთხილო. ყაენს განეზ-

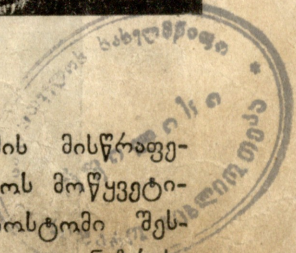
რახა ოსმალების განდევნა საათაბაგოდან და ვაწმენდა მათგან მთელი მტკვრის სათავეებისა. ის სწერდა როსტომს, იმ ქვეყნებსაც საქართველოს შემოუერთებ, შენს სამფლობელოსაო, რადგან საქართველოსიგვა ის ადგილებიო; ეს იქნება ჯილდო შენის ერთგულობისაო. ყვენი ნებას აძლევდა სპარსთა ჯარი დაეხმარებინა იმდენი, რამდენიც უნდოდა. როსტომ

ვენერა. — ქანდაკება კანოვასი.

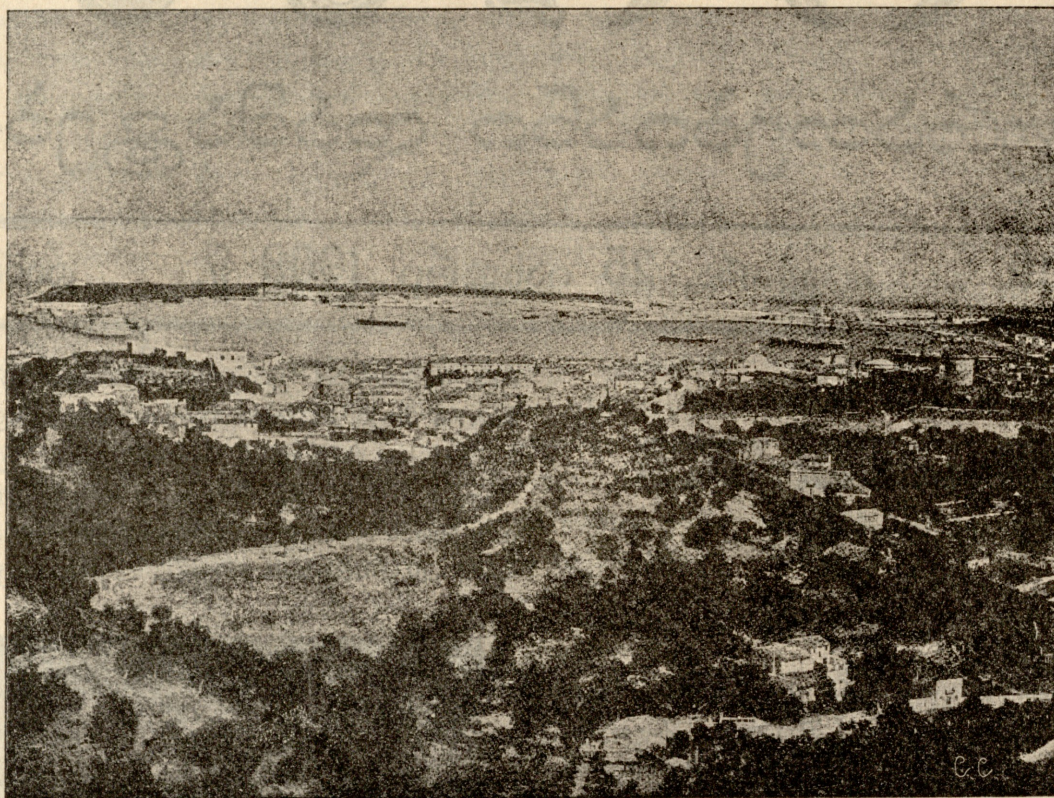
ძალიან მოსწონებოდა ეს დაწყება, რადგან იმის მისწრაფებაც ის იყო, რომ შემოეერთებინა საქართველოს მოწყვეტილი ნაწილები. როგორც უფრთხილი კაცი, როსტომი შესდგომოდა თადარიგს, ბრძოლის დაწყებამდინ კი განეზრახა

*) იხ. „სურ. დამატება“ № 3.

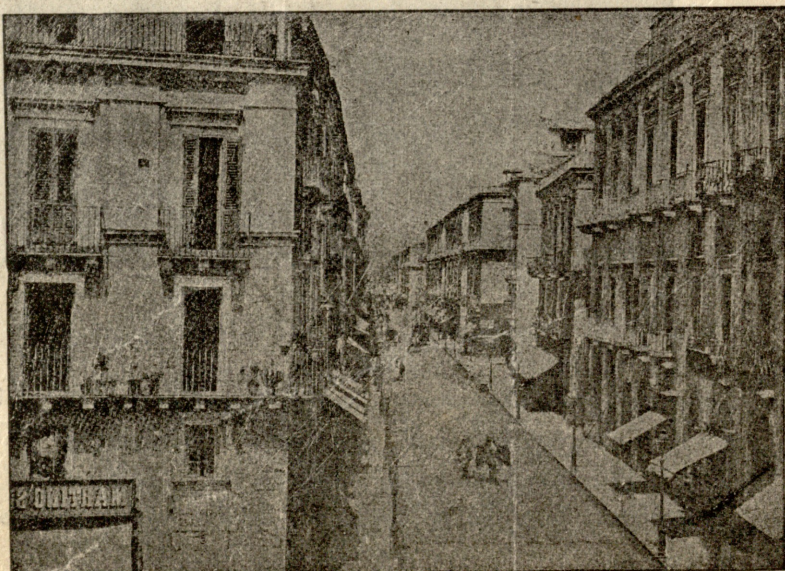
მიწის-ქვრა სიცილიაში

ქ. მესსინა მიწის-ქვრამდე.

მესსინელთა ტიპები.

ქ. მესსინა. გარიბალდის ქუჩა მიწის-ქვრამდე.

ქ. მესსინა. გარიბალდის ქუჩა მიწის-ქვრის შემდეგ.

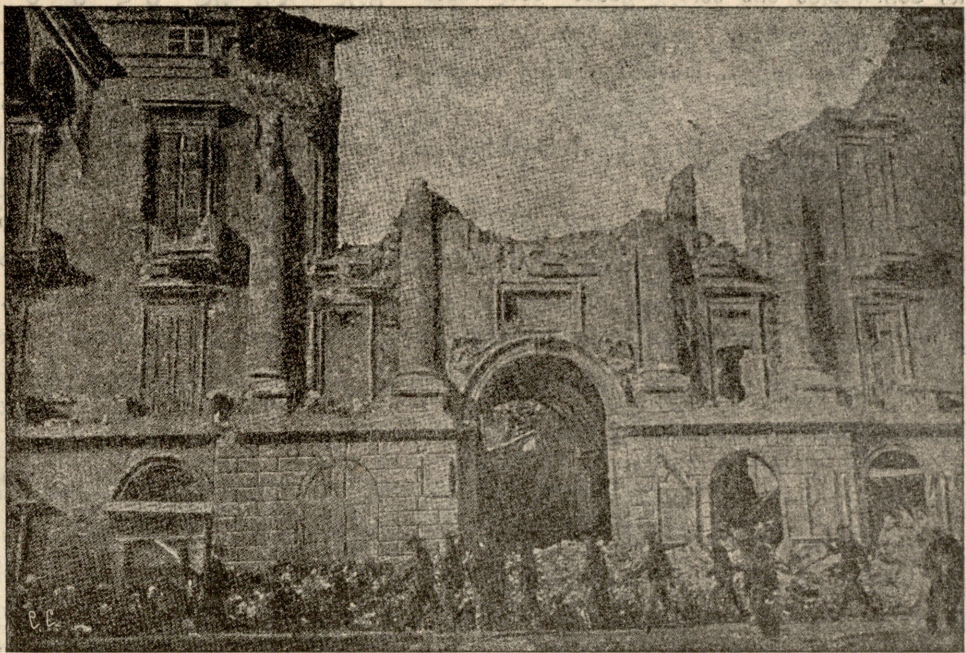

დაეზვერა ის ადგილები, ვაეგო ციხეებისა და ჯარის მდგომარეობა და, რამდენადაც შეიძლებოდა, ხალხიც მიებირნა თავისკენ. აი ეს სამძიმო საქმე სააკაძის რჩევით მეფეს ჩაებარებინა ყაფლანისათვის და ებრძანებინა ვაეგზავნა საათაბაგოში ფარნაოზ კიანელი *).

კიანელი იქაური კაცია, მამული იქითა აქვს და ადვილად შეიძლება შეატყოს ოსმალებს, როგორც თავის საგვარეულო მამულში მისული კაციო.

სააკაძის მოაზრებით ესეთი ბრძანება მეფისა ყაფლანსაც გულს მოუგებდა, რადგან როსტომი ამ ჯერეთ საიდუმლო საქმის ჩაბარებით სრულ ნდობას გამოუცხადებდა მას. გარდა ამისა აქ ბრძანებას კარგა ხნით, იქნება სამულამოთაც, უნდა გაეშორებინა ფარნაოზი ყაფლანის ოჯახისათვის და სწორეთ ეს იყო უმთავრესი სურვილი იორამ სააკაძისა.

მაშინვე შევნიშნე, რომ იმ ქალ-ყრმას უყვართ ერთმანეთი, თუმცა ჯერ თითონაც ვერ შეუგვნიათ სიღრმე თავიანთ სიყვარულისა. იქნება თითონ ყაფლანს ირც კი მიუტყევია ყურადღება, მაგრამ ახალგაზრდები ძალიან შესჩვევიან ერთმანეთს. ან არსიანელთ რა ეთქმისთ იმ სიყვარულის წინააღმდეგ? მართალია, მხოლოდ აზნაურია ფარნაოზ კიანელი,

უზარმაზარი სახლი მესხინაში, სადაც ყველაზე მეტი ხალხი დაიღუპა.

მაგრამ დედულ-მამულის პატრონია ერთად ერთი. თითონაც მშვენიერია, ახლავანი. ყაფლანს ვაჟი არა ჰყავს და ბაღლობიდანვე შეიღად აუზრდია ის კაცი. როცა გაითვალისწინებს ქალვაჟის ტრფობას, არ მოუწამლამს მათ ნეტარებას, არ მოისურვებს მათ უბედურებას. ფარნაოზისთანა ვაჟი არც ის გაუჭირდება ხმლით იშოვოს თავადობა. ენლავე უნდა მოვიცალოთ ვაჟი თავიდან, რომ არ გადაეღობოს ჩვენ განზრახვას. შორს წასული ახალგაზრდა საქმეში გაერთობა, მივიწყებს ქალს. იქნება ქალსაც გაუფერმკრთალდეს ტრფობა და აი მაშინ შევაძლევთ მას საქართველოს დედოფლობას! უთუოდ წაიტყუებს ეს დიდება. და თუ ნებით ვერა მოვაგვარეთ რა, სხვა ღონეს მივმართამ!—ფიქრობდა სააკაძე, როსტომი რომ ბეჭედს ასვამდა ბრძანებას.

ყაფლანი დინჯად მუსაიფობდა სტუმართან, ხოლო თვით საქმეზე კი ხმას აღარ იღებდა; მუხლზე ედვა მეფის წერილი, მსჯელობდა მის შესახებ, თითონ წერილის შინაარსს კი არ უზიარებდა, არა ჩქარობდა მოკლეთ მაინც გადაეცა მეფის ბრძანება. გარშამო კი ყველას ესწრაფებოდა მისი გაგება. ბოლოს ქალბატონმაც ვეღარ მოითმინა და შეეკითხა ქმარს, მაგრამ ვერც იმან მიიღო სასურველი პასუხი.

— მცირეოდენი საქმეა სახელმწიფო; ფარნაც შესძლებს ამის პირნათლად შესრულებას,— მიუგო ყაფლანმა.

ამ სიტყვის გაგონებაზე ტასიკომ დინჯად და პატივისცემით შეხედა ფარნაოზს: ვაჟიკი გამხდარხარ, სახელმწიფო საქმესაც კი განდობენ და შენი დაცინვა აღარ შეიძლებაო. მაგრამ წამიერი იყო მისი სიღინჯე და მოწონება: ტასიკოს თვალებმა გაიღიმეს; მაცდურად გახლიჩა ისინი და ხარხართ გადაიქცა, ვაჟის დამცინავ ხარხარად. ვაჟს არა სწყენია ქალის სიცილი, თვით მის გულმაც ხმა მისცა ქალის სიცილდაცინვას. ტასიკომ ხელები მიიფარა პირზე და გაიქცა, ყველა გამხიარულდა.

ყაფლანმა მაშინვე არ წაუკითხა შინაობას მეფის ბრძანება და არ დააკმაყოფილა სავსებით ყველას ცნობისმოყვარეობა, რადგან ეჯავრებოდა აჩქარება, თორემ მარტო თავისით საქმის დაჭერა არ იცოდა, მნიშვნელოვან რამე საქმეში ყოველთვის ჯალაბს ეკითხებოდა. ეხლაც ორიოდ დღის შემდეგ, რაკი მოიფიქრა ყოველივე, საჯალაბო თათბირი გამართა. თათბირზე მისი მოურავი თევდორეც დაესწრო. ტასიკოს არ უშვებდნენ, მაგრამ გაჯიუტდა და თავისი გაიყვანა.

დანგრეული სახლები.

*) ეს მეფის ბრძანება დაცულია კიანელთა საგვარეულო ქალაქებში.

ყაფლანმა წაიკითხა მეფის ბრძანება და თან უამბო, როგორ აპირობდა მის ასრულებას. სახლობამ გულმოდგინედ მოისმინა ყოველივე, დაწუნებით კი ვერაფერი დაუწუნა, ვერაფერი შეასწორა. მოურავი იქვე იდგა და გადად-გადმოდიოდა, ირყეოდა.

— შენ რიდას თქმა გინდა? მიუბრუნდა ბატონი თევდორეს.

— გავბედავ ბატონო და მოგახსენებ: თუ ფარნა კიანთში გადავა და განაცხადებს უფლებას თავის მამულზე, მტრები ამოუჩნდებიან; მაგის მამული სხვებს უჭირავთ ეხლა და პირველად ისინი აეშლებიან. თათარიც იმათ მხარს დაიჭერს და ავნებენ. ეს საქმე კი ისეთი სათუთია, რომ საქირაოა, რამდენადაც შეიძლება მტერი ავიცილოთ.

— მაშ როგორა ფიქრობ, ბიჭო, როგორ უნდა მოვაგვაროთ საქმე!

— უბრალოთ ბატონო! თქვენი ცხვარი ხომ იქითა დგას მთაში და აი ცხვრის დასახედად უნდა გაჰზავნოთ ფარნაოზი რამდენიმე კაცი, როგორც ჰგზავნი ხოლმე ყოველთვის. იქიდან შესაძლებელი იქნება უგრძობელად შესრულდეს მეფის ბრძანება.

ბატონმა მოუწონა მოაზრება. სხვებსაც კეკაში დაუჯდათ. ამ გზას დაადგინენ.

— მხოლოთ, ჩემო თევდორე, შენ თითონ უნდა გაჰყვებ თან ფარნაოზს: ყმაწვილია, გამოუცდელი და შენი გამოცდილება და ერთგულება უნდა წაუშმდვარო წინ.

გადაწყვიტეს იმკვირიავე გამგზავრებულიყვნენ.

ფიქრი რამ დააჩნდა ფარნაოზს, დარდი შემოაწვა გამოურკვეველი. წასვლა უხაროდა, სამძიმო დავალებით თავი კი მოჰქონდა, დარწმუნებული იყო, რომ პირნათლად შეასრულებდა მას; დარდი კი მაინც არ ეშვებოდა, გული ეხურებოდა.

რაღა სტკიოდა ყმაწვილს გული, რას ჩაჰკენესოდა იგი მას?

ყაფლანის ოჯახს შეეთვისებინა ახალგაზრდა, წვერი გაეხადნა თავისი და ეხლა სახლს რომ ჰშორდებოდა, სიმძიმელი აჩნდა განშორებისა.

მართალია ეს, მაგრამ მისი დარდი რომ უფრო რთული იყო და ძნელი, მინამ წარმავალი სიმძიმელი გაყრისა?

არსიანელთ სახლში გულის გამათბობელ-გამანათობელი შუქი ასჩენოდა მას, ამ ნათელს ძალუმად მიეზიდნა ჯაბუკი და მის განშორების მოლოდინში გული უცივი-უზნელდებოდა. ეს კაეშანი დასწოლოდა მას ლოდევით, სუნთქვას უძნელებდა, სულსა ჰხუთამდა და რაც ჟამი ვადიოდა, იმდენად უფრო აუტანელი ხდებოდა მისთვის ტანჯვა.

ამ გვარ მდგომარეობით გაკვირვებულმა ფარნაოზმა პირველად ჩაიხედა თავის გულის სიღრმეში და შიგ ტასიკოს სურათი დაინახა ნათლად დასახული, ღრმად ამოჭრილ-ამოჭედილი.

აღარც ტასიკო იყო მხიარულად: აღარ გაისმოდა სახლში მისი კასკასი და სიმღერა; თვალები კი აღარ უღიმოდნენ, მალმალ ცრემლით ევსებოდნენ. მასაც დარდი რამ შემოსწოლოდა და ეს მისი სევდა ფარნაოზის დაშორება იყო. ახალგაზრდას რომ სხვაგანა გზავნიდნენ, თითქო ქალს გულიდანა ჰგლეჯავდნენ მას: თურმე მის გულსაც ფარნაოზი შეჰხორცებოდა, ფარნა მისი გულის ნაწილი გამხდარიყო, განუყრელი ნაწილი მისი არსებისა.

ამ გრძობამ გაიტაცა ტასიკო და სხვა ყველაფერზე ხელი ააღებინა, სხვას ყველაფერს მას თვალში ცრიატი ფერი დაედო, მკრთალი; თავისი საყვარელი თევზებიც კი მიავიწყდა ტასიკოს! საწყლები ამოდ ტივტივებოდნენ აუზში, ნაპირს ეტანებოდნენ, მკვებავს ელოდნენ, ათვლიერებდნენ:

მათი პატრონი ველარა ჰხედამდა მათ, მათ პატრონს ნისლი გადაჰფარებოდა თვალეზე და მერმე ყოველივე დაეჩრდილა მისთვის.

ეს ორი ახალგაზრდა მსურველი იყო ერთმანეთისა, ერთმანეთს კი ერიდებოდა. აქამდინ რომ გულუბრყვილოთ ცელქობდნენ თუ ხუმრობდნენ ხოლმე, ეხლა თვალს ველარუსწორებდნენ ერთმანეთს; სიყვარულის ძლიერი ხელი-ეზიდებოდა მათ ერთმანეთისკენ, იმათ კი უძნელდებოდათ ერთმანეთის დაახლოვება; რაღაც უნდა გაეგებინებინათ ერთმანეთისათვის, ვერ კი მოეხერხებინათ; რაღაც უნდა გაემყვებინათ ერთმანეთისათვის, ვერ კი გამოეთქვათ; ბევრი რამ უნდა ემცნოთ ერთმანეთისათვის, ენა კი აღარ ემორჩილებოდათ. განმარტოებით შეხვედრა ტკბილ იყო მათთვის, ერთად შეყრილნი კი უხერხულად გრძობდნენ თავს, წითლდებოდნენ; ერთმანეთის დანახვა სამოთხედ მიაჩნდათ, ერთმანეთს კი თვალს არიდებდნენ. იტანჯებოდნენ, იწვებოდნენ, ეწამებოდნენ.

წასვლის წინა დღეს ბაღში შეიყარნენ ახალგაზრდები. ქალი ცოტა გვერდ შექცევით იჯდა და ყვავილს ფურჩქნამდა. ვაჟი სივრცეში გაიყურებოდა და მხოლოდ ტასიკოს კი ხედამდა. ისევ ქალმა დაარღვია სიჩუმე.

— მეტირება, რომ მიდიხარ! თითქო გულიდან რამ უნდა ამწყდესო.

— მეც ვიტანჯები, ჩემო ყველავე, ცრემლები ველარ შემიკავებია. ძრიელ მიძიმს, რომ ველარ დაგინახამ.

— დიდი ხანი დარჩები?

— არ ვიცი, ვერ გავძლებ.

— დავალბული კი უთუოდ უნდა შეასრულო! რას ეგვანება, რომ ვერაფერი გაარიგო და ისე მოხვიდე? როგორი ღა ფარნა იქნები?! მაგრამ მე რომ მარტო დავრჩები, დავლონდები.

— ვერ გავძლებ უშენოდ!—ამოიკენესა ვაჟმა და ახლო მიიწია.

ქალმა თავი ჩაღუნა და მთლად ჩაფურცლა ყვავილი თითებში.

— ძვირფასი გამხდარხარ, ქალო, ჩემთვის, ფასდაუდებელი: ვერ გავძლებ!

— მაინც უნდა წახვიდე!

— სახსოვარი რამ მაინც წამატანე.

— რა გავატანო?

— ეგ გიშრის კულულები რომ გაყრია!—სთქვა აღელვებულმა და უნდოდა ხელი წაეტანებინა ქალისთვის, მოჰხვეწოდა, მაგრამ ვერ შეჰხვდა.

— გამატანე! როცა გამიჭირდება ყოფა, ამოვიღებ, დავხედავ, დავკოცნი, გავმხნევებ, გავცოცხლებ.

— გაჭირების ტალ-კვესი შეიქნება შენთვის,—უთხრა ქალმა და ქვეშ ქვეშ გაულიმა.

— თილისმა იქნება ზღაპრული, ჩემო ყველავე!

მეორე დღეს საგზაოდ გამოწყობილი ფარნაოზი ემშვიდობებოდა თავისიანებს. ცხენი ბიჰს ეჭირა. თანამგზავრებიც მზად იყვნენ. ყაფლანმა აკოცა ფარნას და გზა დაულოცა. სხვებმაც ყველამ გადაჰკოცნეს და გზა მშვიდობისა უსურვეს. აკოცა ტასიკომაც და ნეტარების აღმა აჰკრა ორივეს, ვარდის ფრად გაანათა ორივე. ცხენ-და-ცხენ ერთი კიდევ გადმოჰხვდა ვაჟკაცმა სატრფოს და მკერდზე ხელი მიიღო. ტასიკომ იცოდა, რომ გულზე ჰქონდა დაკერებული მისგან მიცემული თილისმა, და გული აუჩუყდა, წამწამი დაენამა.

(შემდეგი იქნება)